

Nr 86.

Av herr **Håstad m. fl.**, *angående statsbidrag till Höglandsskolan från anslaget till bidrag till vissa privatläroverk.*

I underdånig skrivelse till Kungl. Maj:t av den 17 juni 1951 hemställde direktionen för Stiftelsen Höglandsskolan i Bromma, att skolan måtte från den 1 juli 1952 komma i åtnjutande av statsanslag ur de s. k. förslagsanslagen till privatläroverk eller erhålla ett statsbidrag enligt för skolan gällande särskilda villkor, som till storleken motsvarade 60 % av de lärarlöner, som ligga till grund för beräkningen av nyssnämnda förslagsanslag enligt gällande stadga (SFS 1951 nr 587).

I ovannämnda underdåniga skrivelse erinras om att skolöverstyrelsen med anledning av en tidigare liknande framställning från Höglandsskolan sagt sig icke i princip ha något att erinra mot den önskade förändringen av skolans statsbidrag. Emellertid önskade överstyrelsen avvakta den ännu icke fastställda stadgan innan slutgiltig ställning togs till framställningen.

I samband med riksdagens beslut om ändrade grunder för statsbidrag till vissa privatläroverk väcktes en motion med hemställan om beaktande av bl. a. Höglandsskolans anslagsbehov (II: 573/1950). Då fackdepartementet och skolöverstyrelsen inte tagit slutlig ställning till denna fråga kunde statsutskottet inte framlägga något direkt förslag med anledning av motionen. Utskottet yttrade emellertid följande angående Höglandsskolan och Franska skolan:

”Med hänsyn till att de båda nu ifrågavarande skolornas organisation ansluter sig till inom det allmänna skolväsendet förekommande skolformer har utskottet emellertid för sin del inte något att erinra mot att frågan om inordnande av deras lärare under den nya löneregleringen för privatläroverken göres till föremål för utredning och att för riksdagen framlägges förslag i ämnet, i den mån skäl därtill befinnas vara för handen.”

I utskottets hemställan heter det under punkt 4: ”att riksdagen må i anledning av motion I: 573 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört”.

Riksdagens beslut följde utskottets hemställan. I skrivelse till skolöverstyrelsen av den 29 juni 1951 erinrar Kungl. Maj:t om vad riksdagen sålunda anfört beträffande Höglandsskolans anslag.

Även vid behandlingen av statsverkspropositionen för budgetåret 1951/52 fick statsutskottet och riksdagen anledning att behandla frågan om Höglandsskolans anslag. I motion II: 157/1951 hemställdes nämligen, att statsbidrag måtte utgå till Höglandsskolan ur förslagsanslagen. Skolöverstyrelsen

hade vid den tidpunkten emellertid ännu inte hunnit utföra den utredning, som ansågs erforderlig för ett slutgiltigt förslag, enär stadgan för de förändrade grunderna för anslagen till privatläroverken ännu inte förelåg. Med anledning av motionen anförde emellertid statsutskottet följande (statsutskottets utlåtande nr 169/1951):

”Att Höglandsskolan hittills intagit en annan ställning i statsbidragshänseende än andra privatläroverk har haft sin grund däri, att skolan önskat en friare ställning för att kunna driva försöksverksamhet; för skolan ha därför icke såsom statsbidragsvillkor uppställts så detaljerade och i olika avseenden bindande föreskrifter som för de privatläroverk, vilka åtnjutit statsunderstöd från vederbörande förslagsanslag. Såsom i motionen II: 157 framhållits, har emellertid den särställning i organisatoriskt och metodiskt avseende, som skolan intagit, avsevärt minskat i betydelse genom 1950 års riksdags beslut om en allmän försöksverksamhet i samband med skolreformen. Enligt utskottets mening tala därför starka skäl för att frågan om inordnande av skolans lärare under löneregleringen för privatläroverken med det snaraste upptages till omprövning. Det må framhållas, att skolan för sin del synes vara villig att underkasta sig de strängare bestämmelser, som kunna bli en följd av ett dylikt inordnande. Utskottet är icke berett att nu fatta beslut i enlighet med motionärernas förslag men förutsätter, att erforderlig utredning i frågan verkställs inom skolöverstyrelsen med sikte på att förslag skall kunna föreläggas nästa års riksdag.”

I petita till årets statsverksproposition har skolöverstyrelsen hemställt, att Höglandsskolan måtte tilldelas statsbidrag enligt grunderna för de s. k. förslagsanslagen, sålunda i överensstämmelse med skolans förut nämnda underdåniga framställning och med riksdagens av även förut nämnda motion föranledda beslut, i så måtto, att den av riksdagen begärda utredningen därmed kan anses utförd och att därav föranlett förslag sålunda framlagts.

Genom alla dessa förhållanden har Höglandsskolans anslagsfråga kommit i följande läge:

Statsutskottet och riksdagen ha uttalat önskemål om en utredning med syfte att, om så befunnes lämpligt, överföra skolans anslag till förslagsanslagen, och skolöverstyrelsen har efter verkställd utredning funnit skäl föreligga för ett sådant överförande och hemställt därom, men i statsverkspropositionen avstyrkes detta förslag. Anslag föreslås i stället skola utgå enligt förut gällande grunder och med ett belopp, som understiger det av skolöverstyrelsen beräknade.

Av vad i ärendet förekommit framgår, att Kungl. Maj:ts ställningstagande, i jämförelse med skolöverstyrelsens förslag, innebär en bestämd nackdel för Höglandsskolan. Förutom den direkta differensen mellan det belopp, som beräknats i detta senare, och det i statsverkspropositionen upptagna, ca 15 000 kronor, skulle lärarna komma att stå utanför pensionsbestämmelser och rätt till lönetursberäkning, som medfölja förslagsansla-

gen. Det är också lärarrekruteringen skolöverstyrelsen i sin hemställan framför såsom ett väsentligt skäl till sitt ställningstagande.

Att skolöverstyrelsen föreslagit överförande till förslagsanslagen tyder på att pedagogiska hinder inte torde kunna åberopas som stöd för Kungl. Maj:ts avslagsyrkande. Statsutskottet och riksdagen ha tidigare inte heller funnit organisatoriska skäl tala mot överstyrelsens förslag. Avslagsyrkandet torde sålunda baseras på statsfinansiella synpunkter. Det belopp det här gäller torde knappast vara ägnat att inge oro, då förhållandena i övrigt synas tillfredsställande. Det förefaller i stället ur statsfinansiell synpunkt vara mera betänkligt, om statsbidrag, som utgår till enskild verksamhet av här ifrågavarande art, genom otillräcklighet och mindre fördelaktiga former äventyrar verksamhetens effektivitet.

Med hänsyn till statsutskottets här anförda uttalanden och till skolöverstyrelsens hemställan synes Kungl. Maj:ts förslag utgöra en icke närmare motiverad diskriminering av Högländsskolans verksamhet.

Under hänvisning till vad som i 1951 års statsverksproposition anfördes om Högländsskolan, där det, efter skolöverstyrelsen, heter, att den "ofrånkomligen fyllde en lokal uppgift, varjämte den hade ett visst värde som försöksskola", och under hänvisning till riksdagens tidigare uttalanden om skolans anslagsfråga få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta i enlighet med skolöverstyrelsens förslag och tilldela Högländsskolan statsbidrag ur Bidrag till vissa privatläroverk, förslagsanslag, och att de med detta anslag förenade bestämmelserna skola äga tillämpning på denna skola,

att därvid skolans organisatoriska egenart skäligen beaktas, samt att det under förslagsanslagen upptagna beloppet ökas med 85 000 kronor, av vilka 69 500 kronor överförs från i propositionen upptaget anslag till Högländsskolan.

Stockholm den 22 januari 1952.

Elis Håstad.

Nancy Eriksson.

Gustaf Kollberg.
